

NHỚ LẠI TIẾN TRÌNH THÀNH LẬP VIỆN CƠ HỌC NĂM 1979

Bài phát biểu của GS. VS. Nguyễn Văn Đạo, nguyên Phó Viện trưởng Viện Khoa học Việt Nam, kiêm Viện trưởng đầu tiên của Viện Cơ học, nhân dịp kỷ niệm 25 năm ngày thành lập Viện Cơ học

Vào những năm 70 của thế kỷ XX, việc thành lập một viện nghiên cứu ở nước ta là việc cực kỳ khó khăn. Có thời kỳ, cả chục năm trời cũng không có thêm một viện nghiên cứu mới nào ra đời. Cho đến năm 1979, cả Viện Khoa học Việt Nam có chưa đến một chục viện nghiên cứu. Đó là Viện Toán học; Viện Vật lý; Viện Hoá học; Viện Sinh học; Viện Các khoa học Trái Đất; Viện Tính toán và điều khiển học; Viện Nghiên cứu biển ở Nha Trang; Phân Viện Khoa học Việt Nam tại thành phố Hồ Chí Minh.

Tổ chức nghiên cứu Cơ học tại Viện Khoa học Việt Nam trước năm 1979 chỉ là Phòng Cơ học, được thành lập năm 1965. Nhu cầu xây dựng một viện nghiên cứu về Cơ học ở nước ta là có thực và ngày càng trở thành nguyện vọng tha thiết của các cán bộ Cơ học cả nước ta.

Bắt đầu từ năm 1977, những người phụ trách ngành Cơ học nước ta đã suy tính và vạch ra kế hoạch tiến tới thành lập Viện Cơ học trực thuộc Viện Khoa học Việt Nam. Một số cán bộ khoa học có năng lực mới tốt nghiệp ở Liên Xô và Đông Âu đã được mời về công tác tại phòng Cơ học. Các phương hướng phát triển chuyên môn về Cơ học ở nước ta đã được soạn thảo. Để tập hợp trí tuệ các nhà khoa học trong cả nước đối với việc phát triển Cơ học, một hội nghị có quy mô lớn về “*Phương hướng phát triển Cơ học ở Việt Nam*” đã được tổ chức từ 28/7 đến 1/8/1978 tại thành phố biển Nha Trang. Tham dự hội

Hội nghị "Phương hướng phát triển Cơ học ở Việt Nam. GS. Tạ Quang Bửu và VS. Trần Đại Nghĩa đã tham dự Hội nghị (Nha Trang 28/7 - 1/8/1978).

ng nghị có đông đủ đại diện các bộ môn khác nhau của Cơ học từ các viện nghiên cứu, thiết kế, từ các trường đại học trong cả nước, trong đó có các cán bộ khoa học đầu ngành của ngành Cơ học nước ta. Hội nghị đã nhất trí thông qua 7 hướng phát triển Cơ học sau đây:

1. Nghiên cứu các vấn đề Cơ học của các môi trường đặc thù của Việt Nam
2. Nghiên cứu các vấn đề Cơ học trong lĩnh vực năng lượng và nhiên liệu
3. Nghiên cứu các vấn đề Cơ học của vật liệu
4. Nghiên cứu các vấn đề Cơ học trong chế tạo máy
5. Nghiên cứu các vấn đề Cơ học trong hàng hải, hàng không, khí cụ bay
6. Nghiên cứu các vấn đề lý luận cơ bản của Cơ học
7. Các vấn đề Cơ học thực nghiệm và máy tính.

Hội nghị cũng đã nhất trí kiến nghị lên Nhà nước nhanh chóng xúc tiến thành lập một Trung tâm nghiên cứu Cơ học của nước ta, dưới hình thức một hoặc nhiều Viện Cơ học, làm nơi có đủ những điều kiện cần thiết về cán bộ, thiết bị thí nghiệm, tài liệu để tiến hành những nghiên cứu trên một số hướng

trọng điểm và làm đầu mối tập hợp lực lượng nghiên cứu Cơ học trong cả nước, trước mắt cần xây dựng Viện Cơ học tại Viện Khoa học Việt Nam.

Sau Hội nghị nói trên, các thủ tục thành lập Viện Cơ học tại Viện Khoa học Việt Nam đã được tiến hành một cách khẩn trương.

Trong cuộc họp ngày 19/10/1978 của Ban lãnh đạo Viện Khoa học Việt Nam, chủ trương thành lập Viện Cơ học đã được thông qua. Tờ trình Thủ tướng Chính phủ về việc này sau đó đã được soạn thảo ngay.

Tại buổi làm việc với lãnh đạo Viện Khoa học Việt Nam ngày 6/1/1979, Phó Thủ tướng Võ Nguyên Giáp đã thông báo ý kiến: “Đồng ý thành lập Viện Cơ học” và nói: “Sẽ có quyết định riêng”. Ngày 10/4/1979 Thủ tướng Chính phủ ký quyết định thành lập Viện Cơ học.

Ở những năm 70 đó, việc thành lập một viện nghiên cứu chỉ trong vòng 6 tháng là một kỷ lục nhanh về thời gian. Nhanh tới mức, có đồng chí trong Ban lãnh đạo Viện Khoa học Việt Nam không có mặt trong các buổi họp ngày 19/10/1978 và 6/1/1979 đã nêu thắc mắc tại cuộc họp ngày 21/6/1979 của Ban lãnh đạo Viện Khoa học Việt Nam rằng việc thành lập Viện Cơ học đã không tuân thủ những thủ tục thông thường. Đồng chí đó đặt câu hỏi: Đã hội đủ các điều kiện để thành lập Viện chưa? Có ảnh hưởng gì đến việc thành lập các Viện khác? (ý nói do đã thành lập Viện Cơ học, mà việc thành lập các Viện khác đã nêu ra từ lâu có thể sẽ bị chậm lại !...).

Tôi đã phải trình bày lại tất cả các việc đã làm để chuẩn bị cho việc thành lập Viện Cơ học, bao gồm: Tổ chức Hội nghị lấy ý kiến các nhà khoa học tại Nha Trang về chủ trương thành lập Viện Cơ học, đã làm việc với lãnh đạo ủy ban Khoa học Nhà nước, đã thông qua Ban Cán sự Đảng và Ban lãnh đạo Viện Khoa học Việt Nam, và đã báo cáo với anh Văn (PTT Võ Nguyên Giáp)...

Hà Nội, ngày 01 tháng 3 năm 2004